

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان مقاله: راه کارهای تقویت هویت دینی در جوانان از دیدگاه مقام معظم رهبری

نام استاد راهنما: سیده رقیه موسوی

نام نویسندگان: زهرا رجبی - مهناز محمد بیگی

حوزه علمیه فاطمیه (سلام الله علیها) - استان زنجان - شهرستان ابهر

چکیده

هویت دینی جوانان از دیدگاه مقام معظم رهبری، به عنوان یکی از ارکان اساسی تربیت فردی و اجتماعی، شامل تعهد به ارزش‌های اسلامی، ملی، انقلابی و انسانی است. این مقاله با هدف بررسی ارکان تقویت هویت دینی جوانان و نقش آن در مقابله با تهدیدات فرهنگی، با رویکردی تحلیلی به تبیین نظرات ایشان پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهند که هویت دینی با بهره‌گیری از معارف دینی مانند نماز، شناخت اهداف فردی و اجتماعی، محبت به اهل بیت (علیهم السلام)، اخلاص در عمل و پیامبرشناسی، نه تنها احساس مسئولیت‌پذیری جوانان را تقویت می‌کند، بلکه آن‌ها را در برابر تهاجم فرهنگی مقاوم می‌سازد. از دیدگاه رهبری، هویت دینی جوانان با تأکید بر تقویت تعلق به جامعه و افتخار به ایرانی بودن، عامل انسجام اجتماعی و فرهنگی است. روش تحقیق، تحلیل کیفی بر مبنای بیانات مقام معظم رهبری و متون مرتبط بوده و نتایج بیانگر اهمیت ایجاد هویتی ریشه‌دار و متکی بر ارزش‌های اسلامی است که می‌تواند نسل جوان را به سوی پیشرفت و پایداری در عرصه‌های مختلف سوق دهد.

کلید واژه‌ها: هویت دینی، جوانان، مقام معظم رهبری، نماز، محبت به اهل بیت.

مقدمه

هویت هر فرد نماد طبع فردی و اجتماعی او در راستای رفتار و عملکردش است. هویت یک سرمایه‌ی درونی است که اگر به نحو احسن ایجاد شود باعث احساس ارزشمندی و کرامت در فرد خواهد شد. هویت‌ها در بافت جامعه؛ یعنی زیست اجتماعی ایجاد می‌شوند. یکی از مهم‌ترین گونه‌های هویت؛ هویت دینی است. این نوع هویت بزرگترین عامل ایجاد همبستگی اجتماعی در سطح جوامع می‌باشد؛ زیرا گرایش به دین و مذهب در سرشت انسان‌ها نهفته شده است.

هویت دینی؛ یعنی تجمع افراد در یک نظام اعتقادی واحد که سبک زندگی فردی و اجتماعی افراد متأثر از همان نظام خواهد بود. در واقع هویت دینی فلسفه حیات یک فرد است که باعث ایجاد حس قدرت، بقا، دوام و هدفمندی می‌شود. با افزایش و تغییر شیوه‌های ارتباطات جهانی، و اصطلاح دهکده

جهانی، تغییرات فرهنگی و حتی اعتقادی در جوامع مختلف رو به افزایش است. این تعاملات کم کم در عقاید و هویت افراد رسوخ کرده و منجر به تغییر ارزش‌ها می‌شود و گاهی ارزش‌های کاذب جایگزین ارزش‌های والا می‌گردد. در این میان قشرهای آسیب‌پذیری مثل جوانان که هنوز به ثبات هویتی نرسیده‌اند بیشتر از بقیه در خطر و تهدید هستند. آنان به دلیل اقتضای سنی بیشتر از بقیه در برابر بحران‌ها دچار تلاطم گشته و با قرارگرفتن در برابر اندیشه‌ها و گرایش‌های مختلف، در تشخیص ملاکات و ارزش‌های متعالی و واقعی دچار سردرگمی خواهند شد. لذا اهمیت دارد در زمینه‌ی هویت دینی جوانان بحث شود.

در رابطه با پیشینه‌ی منابع این مقاله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. مقاله‌ی «راه کارهای تقویت هویت اسلامی و ملی دانشجویان از دیدگاه حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه) و مقام معظم رهبری؛ نویسندگان: دکتر محمد موسوی و مونا کلانتری.

(در این پژوهش نویسنده ابتدا به تبیین هویت دینی به ویژه برای جوانان و دانشجویان از منظر جامعه شناختی و روانشناختی پرداخته است و دیدگاه این دو را در رابطه با هویت دینی متفاوت دانسته است. سپس دیدگاه امام خمینی (رحمه الله علیه) و مقام معظم رهبری در رابطه با نقش و جایگاه، دانشگاه خوب را سعادت‌مندی ملت و تقویت هویت دین دانسته و مقبولیت دینی و تطبیق کلیت نظام دانشگاه با اصول اسلامی و حضور دین در تمام ارکان دانشگاه و رعایت حجاب اسلامی و حضور در نمازهای جماعت را از جمله مؤلفه‌های مؤثر بر تقویت هویت دینی معرفی کرده است. در ضمن پژوهش فوق به روش کتابخانه‌ای و میدانی و مصاحبه از دانشجویان ارائه شده است.)

۲. مقاله‌ی «مؤلفه‌ی هویت دینی (دین و ارتباطات)؛ نویسنده: محمود رئوفی ۱۳۸۹ ه.ش.

(نویسنده در این پژوهش ابتدا جایگاه مهم هویت دینی را تبیین کرده و سپس با استفاده از نمودار شماتیک رشته‌های علاقمند به موضوع هویت را معرفی و در ادامه مؤلفه‌های مؤثر در تقویت هویت را با توجه به قانون اساسی و دین رسمی کشور از نظر متفکران به دو حوزه؛ ذاتی و عاطفی و با زیر شاخه‌ی اجتماعی، فرهنگی، شناختی تقسیم کرده و به منظور سنجش مؤلفه‌های فوق معرف‌های آن‌ها را نیز تیتروار اشاره نموده است. و سپس تفاوت آن‌ها را در عقیده و ایمان مطرح کرده است. اما به نحوه استفاده و کاربرد آن‌ها در تقویت دینی اشاره نکرده است.)

۳. مقاله‌ی «الزامات مواجهه با عوامل تهدیدکننده‌ی هویت دینی در سیره‌ی کلام امیرالمومنین علی (علیه‌السلام) با تأکید بر نهج البلاغه؛ نویسندگان: محسن فکری فلاح، امیر محسن عرفانی ۱۴۰۲ ه.ش. (این پژوهش ابتدا به بیان ارتباط هویت دینی و حیات بشری پرداخته و سپس مؤلفه‌هایی؛ همچون قیومیت، نژاد و ملیت را به عنوان منبع پدید آورنده و مؤثر در هویت دینی دانسته است. و با تأکید بر رویکرد دینی در مطالعات هویت پژوهی و توجه به سیره اهل بیت (علیهم‌السلام) به توضیح و

تبیین آن پرداخته است. در ادامه به عوامل تهدیدکننده و زمینه‌ساز در انقطاع هویت دینی از انسان اشاره کرده است. و همچنین مؤلفه‌های مؤثر و نقش الزامات در مواجهه با تهدیدات دینی را از دیدگاه حضرت علی (علیه السلام) مطرح نموده است.

با توجه به پیشینه‌ی فوق؛ پژوهش حاضر در پی این است که راهکارهای تقویت هویت دینی در جوانان را مورد بررسی قرار دهد. از این رو با روش توصیفی - تبیینی و با مراجعه به منابع دینی و نقلی و پس از تبیین متغیرهای مسئله از جمله، هویت دینی، ارکان تقویت هویت دینی، آثار و نتایج هویت دینی، به راهکارهای تقویت هویت دینی جوانان از نگاه مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) بپردازد.

۱. تبیین هویت دینی جوانان در اندیشه مقام معظم رهبری

مقام معظم رهبری با تأکید بر اهمیت هویت اسلامی و معنوی جوانان، بر این باور است که آشنایی با معارف دینی و عمل به آن‌ها می‌تواند احساس مسئولیت‌پذیری در جوانان را تقویت کرده حس تعلق به جامعه داشتن را احساس کند. از سوی دیگر؛ تقویت هویت دینی موجب می‌شود جوانان در برابر تحاجم فرهنگی و فشارهای خارجی مقاومت کنند. بر این اساس، هویت دینی در اندیشه‌ی مقام معظم رهبری به رفتارهای فردی و اجتماعی اطلاق می‌شود که هویت ملی و انقلابی و اسلامی و ایرانی و انسانی را شامل می‌شود. رهبر معظم رهبری در این باره می‌فرمایند:

«جوان را با هویت بار بیاورید. اگر جامعه‌ای احساس هویت نکرد، صداها بلند تحکم‌آمیز، راحت او را مغلوب خواهد کرد. آن که ایستادگی می‌کند، آن کسی است که احساس هویت می‌کند؛ حالا این هویت، گاهی هویت ملی است، گاهی هویت دینی است، گاهی هویت انسانی است، شرف است؛ هرچه با هویت باید بار بیایند. خوشبختانه امروز جامعه‌ی اسلامی - ایرانی ما یک هویت ریشه‌دار و تاریخی و قوی و قابل استقامتی دارد که این را نشان هم داده؛ این را به جوانان بایستی منتقل بکنیم. بالاخره پس مسئله‌ی فرهنگی مسئله‌ی مهمی است؛ بخش‌های فرهنگی باید احساس مسئولیت کنند و در این زمینه باید کار کنند. (بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها هویت اسلامی: ۱۳۹۷/۳/۲۰).

ایشان در بیانی دیگر چنین فرمودند: «جمهوری اسلامی هویتی غیر از هویت مردم و ایمان و عزم مردم (جوانان) ندارد.» (بیانات در دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن: ۱۳۸۸/۱۱/۶). همچنین در بیانی دیگر معتقدند که کارکرد هویت در جامعه، قوام بخش به زندگی اجتماعی افراد است؛ اگر افراد در وضعیت بحران هویت اجتماعی قرار گیرند، نقش خود را در جامعه از دست خواهند داد و قادر به ایفای نقش خود نخواهند بود؛ لذا برای پذیرش مسئولیت اجتماعی نیاز به احساس

هویت است. (بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها هویت اسلامی: ۱۳۹۷/۳/۲۰).

براساس این معنا، باید جوانان را با هویت ملی و باورهای ملی پایبند کرد، طوری که افتخار کند که ایرانی است و افتخار هم دارد، واقعاً هم افتخار دارد ایرانی بودن، آن هم ایرانی امروز که به خاطر مواضع سیاسی‌اش و مواضع بین‌المللی‌اش در دنیای اسلام، عزیزترین است. (بیانات در دیدار اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها: ۱۳۸۵/۷/۱۳).

۲. ارکان تقویت هویت دینی جوانان در اندیشه مقام معظم رهبری

با بررسی در اهمیت و تبیین هویتی دینی در جوانان، اکنون به مهم‌ترین ارکان تقویت هویت دینی در جوانان پرداخته شده است:

۲-۱. نورانیت کلمات و اذکار نماز

از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی یکی از مهم‌ترین رکن در تقویت هویت دینی در جوانان، اذکار نماز است. از دیدگاه ایشان هر یک از کلمات و ذکرهای نماز خلاصه‌ای است که به بخشی از معارف دین اشاره می‌کند. در نتیجه نمازی که با تدبّر باشد و در معانی آن تدبیر صورت گیرد و بدون سهو و غفلت به جا آورده شود انسان را روز به روز با معارف الهی آشناتر کرده و انسان به آن دل بسته‌تر می‌شود. همچنین اثرات نورانیت و رمز و رازهای نماز و درس‌هایی که در آن وجود دارد در مقاله‌ای کوتاه نمی‌شود از آن سخن گفت. جوانان که بار امانت سنگینی را بدوش گرفته‌اند باید نماز را منبع قدرت لایزال الهی بدانند و در برابر جبهه‌ی فساد و بی‌عدالتی که امروزه بشریت را تهدید می‌کند از نماز و یاد خدا نیرو بگیرند، میدان مبارزه‌ایی که امروز پیش روی ماست، ما را به تکیه‌گاه مستحکم ذکر خدا، امید و اعتماد به او، بیش از همیشه و پیش از همه محتاج می‌سازد؛ و نماز آن سرچشمه‌ی جوشانی است که آثار بیان شده را به ما می‌بخشد.

نماز با حضور و با توجه، نمازی که از یاد خدا سرشار است، نمازی که آدمی در آن با خدای خود سخن می‌گوید و به او دل می‌سپارد، نمازی که والاترین معارف اسلام را پیوسته به انسان می‌آموزد، چنین نمازی انسان را از پوچی و بی‌هدفی می‌رهاند و افق زندگی را در چشمش روشن می‌سازد و به او همت و اراده می‌بخشد و دل او را از میل به کج‌روی و گناه و پستی نجات می‌دهد. از این روست که نماز در همه‌ی حالات، حتی در میدان نبرد و سخت‌ترین آزمایش‌های زندگی، اولویت خود را از دست نمی‌دهد. انسان همیشه به نماز محتاج است، و در عرصه‌های خطر، محتاج‌تر است. (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۶۸، ج ۹، ص ۳۹).

۲-۲. انتخاب راه حقیقی

یکی دیگر از ارکان تقویت هویت دینی در اندیشه‌ی رهبر انقلاب اسلامی در جوانان، این است که خود جوانان را مسئول می‌دانند، مسئولیتی که می‌توانند آن را انجام دهند. مقام معظم رهبری معتقد هستند که هر جوانی، کشورش را دوست دارد، سربلندی و اقتدار و نیکی آن را می‌خواهد و آرزو دارد جامعه‌ی متمدن از پیشرفت‌های علمی و عملی برخوردار باشد. برای رسیدن به این آرزو دو راه وجود دارد؛ ۱. راه واقعی. ۲. راه کاذب بدلی. رهبر عزیز انقلاب اسلامی بر این باورند که راه واقعی، این است که جوان ایرانی به دنبال تقلید و عاریه‌گیری نباشد؛ بلکه از اندوخته، ثروت و فرهنگ خود استفاده نماید و اراده‌ی خودش را به کار بگیرد و برای خودش ارزش قائل باشد. در مقابل؛ راه کاذب از نظر مقام معظم رهبری، اینکه یک ملت فقط توجّهش به ظاهر باشد و از توجّه به حرکت عمیق بی‌نصیب باشد. ایشان در این رابطه چنین می‌فرمایند: «یک وقت می‌بیند آدمی هست که نه معلوماتی دارد، نه سواد دارد، نه تجربه‌ای نشان داده، نه اراده‌ای دارد، نه کاری از او بر می‌آید، لباس و آرایش و شکل خودش را شبیه فلان هنر پیشه یا فلان جوان غربی کرده است، این راه حل کاذب است. آیا شما با این کار متمدن شدید و تحول پیدا کردید.» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ص ۲۷۱).

۲-۳. شناخت اهداف و هویت خود در سطوح فردی، مذهبی و ملی

از دیگر ارکان مهمّ تقویت هویت دینی در اندیشه‌ی رهبر معظم انقلاب اسلامی، شناخت هدف و هویت در سه سطح، فردی، مذهبی و ملی می‌باشد. این سطح از مهمّ‌ترین نیاز جوان است به اینکه نیاز عمده‌ی جوان نیاز به هویت است و جوان باید هویت و هدف خودش را بشناسد و باید بداند کیست، کار و تلاشش برای چیست و جوان را باید به هویت ملی و باورهای ملی خود پای بند کرد. به طوری که افتخار کند که ایرانی است و واقعاً هم افتخار دارد ایرانی بودن. (فاطمی‌پور، ۱۴۰۲، ج ۱، ص ۷۲).

۲-۴. محبّت به اهل بیت (علیهم‌السلام)

یکی دیگر از ارکان تقویت هویت دینی در جوانان در اندیشه رهبر انقلاب اسلامی، محبّت به اهل بیت (علیهم‌السلام) است. مقام معظم رهبری معتقدند: «اگر محبّت در شیعه نسبت به اهل بیت (علیهم‌السلام) نبود دشمنی‌هایی که با شیعه هست شیعه را از بین می‌برد. ولی این محبّت مردم به حضرت امام حسین (علیه‌السلام) است، که ضامن حیات و بقای اسلام شده و در تعبیر دیگر حضرت امام خامنه‌ای در همین رابطه اشاره به کلام امام خمینی (رحمه الله علیه) دارند، که فرمودند: عاشورا اسلام را زنده نگه داشته معنایش همین است. همینطور معتقدند این ایمان که مایه‌ی قیام و

نوجوانان در این رابطه باید احساس وظیفه نمایند. ایشان در بیانهای به این مسئله اهمیت داده و فرموده‌اند: «امروز کتابخوانی و علم‌آموزی نه تنها یک وظیفه‌ی ملی، که یک واجب دینی است. از همه بیشتر، جوانان و نوجوانان، باید احساس وظیفه کنند. اگرچه آنگاه که انس با کتاب رواج یابد، کتابخوانی نه یک تکلیف، که یک کار شیرین و یک نیاز تعلل‌ناپذیر و یک وسیله برای آراستن شخصیت خویشتن تلقی خواهد شد، و نه تنها جوانان که همه‌ی نسل‌ها و قشرها از سر دلخواه و شوق بدان رو خواهند آورد.» (بیانات: پیام به مناسبت آغاز هفته‌ی کتاب: ۱۳۷۲/۱۰/۴).

مقام معظم رهبری در بیانات دیگری چنین فرمودند: «مردم ما باید، بیش از آنچه که امروز انس دارند انس بگیرند. ایشان خواندن کتاب را برای ملت، فریضه‌ی واجب و لازم می‌دانند و اینکه کتاب خواندن باید یک سیره و سنت رایج بین مردم باشد و باید به فرزندان خود هم یاد بدهند. توصیه به خانم‌ها که باید در خانه کتاب بخوانند و به معلومات خود بیفزایند.» (بیانات: مصاحبه در پایان بازدید از پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران ۱۳۷۱/۲/۱۷).

۴-۴. تحصیل تهذیب و ورزش

از آنجا که دوره جوانی فرصت با ارزشی هم برای کسب علم دانش است و هم برای تهذیب نفس و تلاش برای سلامت جسم و روان. لذا یکی از موارد شفا‌رشد اکید رهبر معظم انقلاب اسلامی به جوانان سه خصوصیت مهمی است که جوانان باید آن را دنبال کنند و آن‌ها؛ تحصیل، تهذیب و ورزش است؛ زیرا از دیدگاه ایشان این نیرو در جوان هست. پس باید در بدست آوردن تحصیل علم و دانش تلاش کنند؛ چون در دوره جوانی، جوان هر کاری که بخواهد می‌تواند انجام دهد. مقام معظم رهبری با تأکید بر این مسئله در این باره چنین فرمودند: «ما از جوان می‌خواهیم که در عین پاکی و پارسایی و دین‌داری، با نشاط باشد، پرشور باشد، اهل ابتکار باشد، خلاق باشد، کار کند و از تنبلی بپرهیزد، تقوا را برای خودش شعار قرار بدهد، واقعاً دنبال تقوا باشد.» (برگزیده بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان: ۱۳۷۷/۱۱/۱۳).

با توجه به اهمیت این دوره، ایشان در دیدارهای متعدد با جوانان مکرراً به مسئله‌ی تقوا، تهذیب و تحصیل تأکید فرمودند: چنانچه می‌فرمایند: «اگر جوان در دوره‌ی جوانی سعی کند تقوا داشته باشد با همان تعریفی که در فرهنگ دین و قرآنی از تقوا شده است، بزرگترین سرمایه را هم برای درس هم برای فعالیت‌های فرهنگی، هم برای عزت دنیوی، هم برای بدست آوردن دست‌آوردهای مادی، هم برای معنویت، اگر اهل معنویت است، به دست آورده است.» (برگزیده بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با تشکلهای مختلف دانشجویی: ۱۳۷۷/۱۰/۲۴).

برای تأکید این مطلب، قرآن کریم برای تزکیه نفس در جوانان چنین فرموده است: «قُوا أَنْفُسَكُمْ» (سوره تحریم: آیه ۶). «عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ» (سوره مائده: آیه ۱۰۵). خودتان را مراقبت کنید و به خودتان بپردازید و نفس خودتان را اصلاح و تزکیه نمایید. «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّا» (سوره شمس: آیه ۹). چون اگر جامعه اسلامی از اول صدر اسلام، از تزکیه انسان‌ها آغاز نمی‌شد و در آن انسان‌های پاک و خالص بی‌غل و غش به اندازه‌ی لازم و کافی وجود نداشت، در نتیجه اسلام هم گسترش پیدا نمی‌کرد رشد و پا نمی‌گرفت و بر مذاهب مشرکان پیروز نمی‌شد و تاریخ در خط اسلام به حرکت در نمی‌آمد و در نتیجه اگر انسان‌های مزکا و مصفا نباشد، جهاد هم شکل نخواهد گرفت. بنابراین؛ تعلیم و تزکیه همراه هم دیگر هستند نباید کسی آن‌ها را جدا از هم تلقی نماید. چنانچه فرمایش خدا به پیامبر هم همین است: «وَيُزَكِّيهِمْ وَيَعْلَمُ لَهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ»؛ خدای متعالی پیامبر گرامی اسلام را فرستاد تا امت اسلامی را تعلیم داده و تزکیه کند. (سوره جمعه: آیه ۲).

اگر در یک جمله‌ی کوتاه از من بپرسند که شما از جوانان چه می‌خواهید، خواهم گفت: تحصیل، تهذیب و ورزش. من فکر می‌کنم که جوانان باید این سه خصوصیت را دنبال کنند. تحصیل اعم از تحقیق و کارهای علمی هم است. چون این نیرو در جوانان هست، بایستی در کار تحصیل خیلی تلاش کنند. هرکاری هم بخواهید بکنید، در دوران جوانی می‌شود کرد، یعنی در هر سه زمینه؛ هم زمینه‌ی علمی، هم در زمینه‌ی تهذیب نفس، هم در زمینه‌ی ورزش باید در دوره‌ی جوانی کار کنید. البته همه می‌دانند که در دوره‌ی پیری، ورزش این قدر تأثیری که در دوره‌ی جوانی دارد، ندارد. اما غالباً تهذیب نفس را نمی‌دانند، خیال می‌کنند انسان باید بماند، پیر که شد، عبادت و تهذیب نفس کند. در حالی که آن وقت تهذیب نفس مشکل است، و گاهی محال است. در دوره‌ی پیری، تهذیب نفس سخت است، اما در دوره‌ی شما (در دوره‌ی جوانی) تهذیب نفس خیلی آسان است. به هر حال جوانان این سه کار را باید جدی بگیرند. (منتخبی از بیانات رهبر معظم انقلاب در مورد جوان: ۱۳۹۴/۳/۸).

۴-۵. اقامه‌ی امر به معروف و نهی از منکر

از دیگر راه‌کارهای تقویت هویت دینی در جوانان، اقامه‌ی امر به معروف و نهی از منکر است. بر این مبنا، جوانان در محیط خودشان، امر به معروف و نهی از منکر کنند؛ چرا این واجب، امر به معروف و امر به کار خوب در جامعه‌ی اسلامی هنوز اقامه نشده است. نگویید به من چه؛ او هم نمی‌تواند بگوید به تو چه؛ اگر هم گفت، شما اعتنا نکنید. بعضی‌ها خیال می‌کنند تا منکری دیده شد باید با مشت به سراغش بروند نه، ما سلاحی داریم که از مشت کارگرت‌تر است. آن چیست؟ زبان از مشت خیلی کارگرت‌تر و نافذتر و مؤثرتر است، مشت کاری نمی‌کند. حرف بزنید، بگویید، یک کلمه بیشتر

هم نمی‌خواهد؛ لازم نیست یک سخنرانی بکنید. کسی که می‌بینید خلاقی را مرتکب می‌شود دروغ، تهمت، کینه‌توزی نسبت به برادر مؤمن، بی‌اعتنائی به محرمات دین، بی‌اعتنائی به مقدسات، اهانت پذیرفته‌های ایمانی مردم، پوشش نامناسب، حرکت زشت، یک کلمه‌ی آسان بیشتر نمی‌خواهد؛ بگویید این کار شما خلاف است. لازم نیست که با خشم همراه باشد. شما بگویید، دیگران هم بگویند، گناه در جامعه خواهد خشکید. امر به معروف و نهی از منکر را اقامه کنید؛ نگذارید در جوامع جوان چه در مدرسه‌ها و چه در دانشگاه‌ها کار به فساد بکشد این مراکز برای دشمن هدف است. (بیانات در دیدار در جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان: ۱۳۷۰/۸/۱۵).

تکیه به جوانان مؤمن، چون پرچمدار، بدنه و عقبه‌ی نظام هستند، باید همیشه در صحنه باشند. تربیت شوند، آموزش ببینند و مبارزه کنند. علمی و عملی دانش بیندوزند به تخصص‌های مختلف دست پیدا کنند تا کشورمان بی‌نیاز شود، مستقل بماند، وابسته نباشد، خود کفا شود، جوانان آینده سازان این دیارند امیدوار و پرتلاش باید به آن‌ها اعتماد کرد، اعتقاد داشت و هدایت کرد. جوان مؤمن و معتقد و مخلص هیچ چیزی نمی‌خواهد جز میدانی برای مجاهدت و مبارزه در راه خدا و سازندگی. جوانان را باید در صحنه نگه داشت، روحیه‌ی بسیجی‌شان باید حفظ شود. مسأله‌ی مهم در امر سازندگی و بازسازی کشور، سپردن کارها بدست جوانان است. اگر جوانان به سلاح علم و ایمان مجهز نشوند، نخواهند توانست بار سنگین اداره‌ی کشور را به دوش بگیرند. (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۶۸، ج ۹، ص ۱۷۵).

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی راه‌کارهای تقویت هویت دینی در جوانان با تأکید بر اندیشه‌ی مقام معظم رهبری انجام شد. بر مبنای تبیین هویت دینی جوانان در اندیشه مقام معظم رهبری، تأکید بر اهمیت تقویت هویت اسلامی و ملی جوانان در مقابله با چالش‌های فرهنگی و اجتماعی است. بر این اساس، هویت دینی به عنوان عامل مهمی در ایجاد احساس مسئولیت‌پذیری، استقامت در برابر فشارهای خارجی، و مقاومت در مقابل تهاجم فرهنگی است. این هویت نه تنها به تقویت روابط فردی و اجتماعی کمک می‌کند، بلکه نقش مهمی در تقویت روحیه‌ی ایستادگی در برابر بحران‌ها دارد. مقام معظم رهبری با تأکید بر اصولی همچون نماز، محبت به اهل بیت (علیهم‌السلام)، اخلاص، و پیامبرشناسی، به عنوان ارکان کلیدی تقویت هویت دینی، بر این باورند که جوانان باید خود را با این اصول آشنا کرده و در زندگی عملی خود به کار گیرند. علاوه بر این، ایشان تأکید دارند که شناخت اهداف و هویت در سطوح فردی، مذهبی و ملی، سبب می‌شود جوانان احساس افتخار به هویت ملی و دینی خود کنند. از این‌رو، تقویت هویت دینی در جوانان نه تنها به رشد فردی آنان

کمک می‌کند؛ بلکه در برقراری امنیت اجتماعی و پیشرفت ملی نیز تأثیرگذار خواهد بود. در نهایت، این هویت به عنوان زمینه‌ای برای ایجاد جامعه‌ای مقاوم و پویا، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

فهرست منابع

کتاب‌ها

۱. حرعاملی، محمد بن حسن، **وسائل الشیعه**، ج ۱، چاپ اول، قم، انتشارات اسلامی، ۱۳۸۴.
۲. حسینی خامنه‌ای، علی، **حدیث ولایت: مجموعه بیانات و مکتوبات**، ج ۹، تهران، انقلاب اسلامی، ۱۳۶۸.
۳. فاطمی‌پور، علی، **تربیت اسلامی از نگاه رهبر فرزانه انقلاب**، ج ۱، چاپ دوم، تهران، انتشارات شهید کاظمی، ۱۴۰۲.
۴. کلینی، محمد بن یعقوب، **اصول کافی**، ج ۱، چاپ چهارم، قم، دارالثقلین، ۱۳۹۳.
۵. مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، **بحارالانوار**، ج ۷۱، بیروت - لبنان، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳.
۶. مطهری، مرتضی، **تعلیم و تربیت در اسلام**، تهران، صدرا، ۱۳۸۸.
۷.، **مجموعه آثار**، ج ۱، چاپ اول، قم، صدرا، ۱۳۶۸.
۸. موسوی خمینی، روح الله، **جوانان از دیدگاه امام خمینی (رحمه الله علیه)**، قم، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (رحمه الله علیه)، ۱۳۸۹.

بیانات

۱. برگزیده بیانات مقام معظم رهبری انقلاب اسلامی در دومین کنگره‌های جامعه ی اسلامی دانشجویان ۱۳۷۷/۷/۹.
۲. برگزیده بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با تشکلهای مختلف دانشجویی: ۱۳۷۷/۱۰/۲۴.
۳. برگزیده بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان: ۱۳۷۷/۱۱/۱۳.
۴. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی: ۱۳۸۶/۱/۱.
۵. بیانات در ارتباط تصویری با رؤسا و مدیران آموزش و پرورش: ۱۳۹۹/۶/۱۱.
۶. بیانات در دیدار اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها: ۱۳۸۵/۷/۱۳.
۷. بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان: ۱۳۶۹/۴/۲۵.
۸. بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها هویت اسلامی: ۱۳۹۷/۳/۲۰.
۹. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان مجروح در کوی دانشگاه: ۱۳۷۸ /۵/۴.
۱۰. بیانات در دیدار در جمعی از دانش آموزان و دانشجویان: ۱۳۷۰/۸/۱۵.

۱۱. بیانات در دیدار مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام) و در سالروز ولادت امام خمینی (رحمه الله علیه) و ولادت حضرت زهرا (سلام الله علیها): ۱۳/۳/۱۳۸۹.
۱۲. بیانات در دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن: ۶/۱۱/۱۳۸۸.
۱۳. بیانات در دیدار مسئولان و کار گزاران نظام: ۳۱/۶/۱۳۸۶.
۱۴. بیانات در دیدار مسئولین و سفرای کشورهای اسلامی: ۲۱/۱۱/۱۳۹۱.
۱۵. بیانات: پیام به مناسبت آغاز هفته‌ی کتاب: ۴/۱۰/۱۳۷۲.
۱۶. بیانات: پیام به نشست اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپا: ۲۶/۶/۱۳۷۸.
۱۷. بیانات: مصاحبه در پایان بازدید از پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران ۱۷/۲/۱۳۷۱.
۱۸. بیان در کنگره عظیم حج: ۲۲/۷/۱۳۹۲.
۱۹. منتخبی از بیانات رهبر معظم انقلاب در مورد جوان: ۸/۳/۱۳۹۴.